

СЪДЕБЕН НАДЗОР ВЪРХУ ИЗДАДЕНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ

Още с приемането на първия и отдавна отменен Закон за административното производство през 70-те години на миналия век е предвиден и съдебен надзор върху административните актове. Това може да се приеме за безспорно постижение в тогавашните икономически и политически условия на България. Същото положение се запазва и днес. С приемането на АПК уредбата на съдебния надзор се разширява и усъвършенства.

1. Кодексът създава т.н. общи положения. Те се отнасят до оспорването на различните видове административни актове и на касационното производство. Този подход на законодателя може да се оцени положително.

Тук, в общите положения се уреждат начините, чрез които започва производството пред съд. Въведен е принципът за двуинстанционност на разглеждането на административните дела.

Атакуването на административните актове става с жалба на заинтересованите и протест на прокурора. Общият термин, който се използва е оспорване. Установени са срокове за разглеждане и решаване на исканията – в закона се говори за разумен срок. Недопустим е отказът от правосъдие под предлог, че няма правна норма, въз основа на която съдът да реши делото. Предвидени са правила за подведомственост и подсъдност. С тях се определя кои дела подлежат на разглеждане от административните съдилища. Определено е и кои актове от кои съдилища и в какъв състав се разглеждат. Всеки може да предяви иск, за да установи съществуването или не-

съществуването на едно административно право или правоотношение, когато има интерес от това и не разполага с друг ред на защита. Предвидени са правила за решаване на спорове за подсъдност и подведомственост. Редица административни актове са изключени от приложното поле на кодекса поради органа, който ги издава или поради съдържанието на волеизявлението в тях. Принципно положение е възможността за пряко приложение на Конституцията.

2. Най-пълна е уредбата на оспорването на индивидуалните административни актове (ИАА). Те подлежат на съдебен надзор само по законосъобразност. Уредено е кои индивидуални административни актове подлежат на съдебна преценка – първоначални актове, отказите – изрични и мълчаливи, а също и решенията на по-горестоящите органи. Оспорването може да е пълно – за цялото съдържание на акта или частично – в отделни негови положения.

Основанията за оспорване са пет – това са изискванията за законосъобразност на административните актове т.е. оспорването е само по законосъобразност. Съдът преценява дали актът е издаден в условията на оперативна самостоятелност. Правото на обжалване е поставено в зависимост от съществуването на личен, пряк и непосредствен интерес. Сроковете са – 14 дни след съобщаване на акта и един месец за прокуратурата. Едномесечният срок тече от датата на издаване на ИАА. Искане за обявяване на нищожност може да се прави безсрочно.

По начало жалбата и протестът се подават чрез органа, който е издал акта. Ако той не изпълни това си задължение, то тогава е възможно директно сезиране на съда. Делата се разглеждат от административните съдилища, а при определени случаи – от състав на ВАС.

Съдът преценява допустимостта и редовността на жалбата и протеста. Възможно е да се допусне възстановяване на сроковете, ако те са били пропуснати по уважителни причини. Страни пред първата съдебна инстанция са административният орган и заинтересованите лица. Съдът не е обвързан със съдържанието на жал-

бата и протеста. Той служебно проверява наличието на всичките 5 условия за законосъобразност на административните актове. Пред първата съдебна инстанция са допустими всички доказателства, които са разрешени от закона, които са събрани от административния орган.

Приключването на производството става със съдебно решение или с прекратяване на делото. Възможните съдебни решения са няколко: обявяване на нищожност на административните актове; отменяне изцяло или отчасти на административния акт; изменяне на административния акт и отхвърляне на оспорването.

За общите и нормативните административни актове са установени специални правила.